

Dosarul nr.2ra-146/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru, judecător: R. Berdilo

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători: L. Bulgac, Gr. Dașchevici, A. Panov

DECIZIE

25 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Sergiu Chiperi, reprezentat de avocatul Andrei Cebotari,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Sergiu Chiperi către SA „Ascom-Grup” cu privire la încasarea salariului, a prejudiciului și a cheltuielilor pentru asistență juridică,

împotriva deciziei din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de SA „Ascom-Grup” și casată parțial hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care acțiunea a fost admisă integral,

c o n s t a t ă:

La 21 septembrie 2017, reprezentantul reclamantului Sergiu Chiperi, avocatul Andrei Cebotari, a depus cerere de chemare în judecată către „Ascom-Grup” SA cu privire la încasarea sumei de 124800 de lei și a sumei de 3000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Ulterior, reprezentantul reclamantului, la 16 mai 2018, a înaintat o cerere de chemare în judecată concretizată (f. d. 47-48, Vol. I), pretențiile finale fiind: încasarea din contul pârâtului a sumei de 97145,19 lei cu titlu de salariu restant; încasarea sumei

de 153694,778 de lei cu titlu de prejudiciu cauzat și încasarea sumei de 3000 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 27.03.2014, a semnat cu SA „Ascom-Grup” contractul individual de muncă nr.28/14.

Potrivit ordinului nr. 23 din 27.03.2014, a fost angajat în funcția de manager, secția protocol, cabinetul președintelui, cu un salariu lunar de 9600 de lei.

Conform fișelor de calcul, salariul restant este de 97145,19 de lei, deoarece nu a primit salariul din luna ianuarie anul 2015 și până în prezent. Astfel, ultima plată a salariului conform calculelor din fișa contractului, a avut loc la 06.04.2015.

Totodată, a menționat că a depus o cerere privind demisia, care prin ordinul nr. 01-RU din 02.01.2018, a fost aprobată.

Prin hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost admisă integral. S-a încasat de la SA „Ascom-Grup” în beneficiul lui Chiperi Sergiu, salariul neachitat în sumă de 97145,19 de lei, prejudiciul cauzat în sumă de 153694,78 de lei și cheltuielile suportate pentru asistența juridică în sumă de 3000 de lei, iar în total suma de 253839,97 de lei. S-a încasat de la SA „Ascom-Grup” în bugetul de stat, taxa de stat în sumă de 7615,20 de lei. S-a explicat că hotărârea se execută imediat în partea încasării salariului neachitat, și anume, în mărimea unui salariu mediu, conform prevederilor art. 256 alin. (1) lit. „b” din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 16.11.2018, SA „Ascom-Grup”, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15.10.2018, solicitând repunerea în termen a apelului, admiterea cererii de apel, casarea parțială a hotărârii privind încasarea de la SA „Ascom-Grup”, în beneficiul lui Chiperi Sergiu, a prejudiciului cauzat în sumă de 153694,78 de lei.

Prin încheierea din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a repus în termen apelul declarat de către SA „Ascom-Grup” împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15.10.2018.

Prin decizia din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, apelul declarat de SA „Ascom-Grup” a fost admis și s-a casat hotărârea primei instanțe, în partea încasării prejudiciului cauzat în mărime de 153694,78 de lei, pronunțându-se în această parte o nouă hotărâre de respingere a acțiunii.

La 26.11.2019, Sergiu Chiperi, reprezentat de avocatul Andrei Cebotari, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel.

În motivarea recursului a indicat că aprecierile instanței de apel au fost bazate pe probe inadmisibile, pe care instanța de apel nu era în drept să le accepte, mai mult decât atât să le pună la baza emiterii deciziei și să-și argumenteze prin prisma lor soluția de casare parțială a hotărârii primei instanțe.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

La 13.01.2020, SA „Ascom-Grup” a depus referință la cererea de recurs, prin care a solicitat ca recursul să fie declarat inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 26 septembrie 2019, iar recursul a fost declarat la 26 noiembrie 2019. Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 05 februarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Sergiu Chiperi, reprezentat de avocatul Andrei Cebotari, a fost considerat admisibil.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii integrale a acțiunii, fiind dispusă și încasarea prejudiciului cauzat în mărime de 153694,78 de lei. Pentru a emite soluția enunțată, instanța a reținut că, conform prevederilor art. 330 din Codul muncii, angajatorul este obligat să compenseze persoanei salariul pe care aceasta nu l-a primit, în toate cazurile privării ilegale de posibilitatea de a munci. Această obligație survine, în particular, în caz de : e) reținere a plății salariului; f) reținere a tuturor plăților sau a unora din ele în caz de eliberare din serviciu.

În caz de reținere, din vina angajatorului, a salariului (art. 142), a indemnizației de concediu (art. 117), a plăților în caz de eliberare (art.143) sau a altor plăți (art.123, 124, 127, 139, 186, 227 lit. j), 228 alin. (8) etc.) convenite salariatului, acestuia i se plătesc suplimentar, pentru fiecare zi de întârziere, 0, 1 la sută din suma neplătită în termen (după modificări, 0,3).

Instanța de apel a admis apelul declarat de către SA „Ascom-Grup”, a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15.10.2018, în partea încasării prejudiciului legat de neachitarea salariului în termen și în această parte a pronunțat o hotărâre nouă, prin care a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Chiperi Sergiu către SA „Ascom-Grup” privind încasarea prejudiciului cauzat în mărime de 153694,78 de lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că, nu poate fi reținută concluzia instanței de fond, precum că apelantul nu ar fi luat măsuri pentru protejarea salariilor proprii, inclusiv a intimatului, contra riscului de neplată a sumelor ce li se cuvin în legătură cu executarea contractului individual de muncă sau ca urmare a încetării acestuia.

Conform materialelor cauzei, se constată cu certitudine că activitatea apelantei SA „Ascom-Grup” a fost blocată, neavând posibilitatea să achite salariul intimatului-reclamant Chiperi Sergiu, iar intimatul-reclamant cunoștea despre acest lucru.

Potrivit art. 330 alin. (2) Codul muncii, salariatului i se plătește suplimentar pentru fiecare zi de întârziere 0,3 la sută din suma neplătită în termen doar în cazul existenței vinei angajatorului ca o condiție obligatorie prevăzută de lege pentru angajarea răspunderii patrimoniale indicate. Angajatorul care nu și-a executat obligațiile prevăzute de lege și de contractul individual de muncă este prezumat în culpă, fiind apărât (eliberat) de răspundere numai dacă dovedește că a fost împiedicat să execute prevederile contractului printr-o cauză care nu-i poate fi imputată. Circumstanțele respective se vor constata în fiecare caz aparte, reieșind din probele prezentate.

Prin urmare, instanța de apel a conchis că, prima instanță injust a adoptat soluția cu privire la admiterea acțiunii în partea încasării prejudiciului cauzat în mărime de 153694,78 de lei, din care considerente cererea de apel înaintată de SA „Ascom-Grup”, urmează a fi admisă.

Verificând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs și a materialelor dosarului, Colegiul constată că concluziile instanței de apel expuse în decizie sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, acestea fiind bazate pe aprecierea arbitrară a probelor din dosar.

În speță se atestă că, reprezentantul reclamantului Sergiu Chiperi, avocatul Andrei Cebotari, prin depunerea cererii de chemare în judecată către SA „Ascom-Grup” a solicitat încasarea din contul pârâtului a sumei de 97145,19 de lei cu titlu de salariu restant; încasarea sumei de 153694,78 de lei cu titlu de prejudiciu cauzat și încasarea sumei de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

Prima instanță în justificarea soluției de admitere integrală a cererii de chemare în judecată a indicat că, potrivit calculului penalităților pentru prejudiciu cauzat în legătură cu reținerea salariului neplătit lui Sergiu Chiperi, prezentat de către reprezentantul reclamantului, avocatul Andrei Cebotari, penalitatea pentru salariul neachitat constituie 153694,78 de lei și instanța o acceptă ca fiind corectă (f. d. 51).

Totodată, instanța a indicat că, în speță, nu a fost invocată imposibilitatea pârâtului de a achita salariul, din careva motive obiective sau în genere că pârâtul nu este vinovat de neachitarea salariului, or, pârâtul urma să se comporte cu diligență și să se prezinte la examinarea prezentului litigiu sau cel puțin să depună o referință, ceea ce nu a fost făcut, respectiv, instanța de judecată conchide că această atitudine denotă indiferența pârâtului și vina acestuia în neachitarea salariului, în caz contrar, urma să depună efort pentru a-și demonstra nevinovăția.

La rândul său, instanța de apel, la judecarea cauzei în ordine de apel, a indicat că, Colegiul atestă că apelanta nu a fost și nu este indiferentă față de drepturile salariale ale intimatului și ale altor angajați ai săi, și nu a promovat vreun comportament fără diligență, iar neprezentarea sa la examinarea litigiului și nedepunerea referinței sunt datorate exclusiv supraîncărcării subsemnatului ca urmare a litigiilor sale internaționale în curs cu Kazahstanul și cel recent finalizat cu Vitol FSU B.V. (f.d.197-208, Vol. I).

Față de această concluzie a instanței de apel, instanța de recurs reține că, după cum denotă materialele speței, prin încheierea primei instanțe din 28 decembrie 2017,

după încetarea procedurii de mediere, a fost fixată data ședinței de judecată la 20.02.2018, orele 15.00, pârâtei SA „Ascom-Grup”, fiindu-i acordat termen până la data respectivă, în vederea prezentării referinței scrise privind acțiunea reclamantului cu toate probele necesare.

Totodată, instanța de judecată a specificat că, prezentarea referinței este obligatorie, iar neprezentarea acesteia în termen și a probelor, va da dreptul instanței să examineze cauza civilă doar în baza materialelor depuse la dosar.

La fel, instanța de recurs constată că, potrivit înscrisurilor din dosar, prima instanța nu odată a efectuat citarea legală a pârâtei pentru participarea în ședințele de judecată, fapt confirmat prin avizele de recepție anexate la dosar (f. d. 16, 40, 42, 43, 58, 64, 65, 81). Însă după cum denotă conținutul proceselor-verbale ale ședințelor de judecată (f. d. 59-60, 72-73, 77-78, 85-87), pârâta „Ascom-Grup” SA, fiind citată legal, reprezentantul acesteia niciodată nu s-a prezentat în ședința de judecată și niciodată nu a fost informată instanța despre motivul neprezentării. Or, este obligația pozitivă a părților de a se folosi cu bună-credință de drepturile lor procedurale.

Mai mult, SA „Ascom-Grup” este o persoană juridică, având organe de conducere și salariați, care au avut posibilitatea și au putut fi împuterniciți, în condițiile legii, să ajusteze conduita acesteia la indicațiile reflectate în încheierea instanței de judecată din 28 decembrie 2017, în vederea prezentării referinței și a probelor. Însă aceasta, fiind legal citată, cel puțin nu a informat instanța de judecată despre motivul neprezentării sale în ședința de judecată.

Prin urmare, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră neîntemeiată și arbitrară concluzia instanței de apel, în justificarea soluției sale de admitere a apelului, precum că apelantul nu a fost și nu este indiferent față de drepturile salariale ale intimatului și ale altor angajați ai săi, și nu a promovat vreun comportament fără diligență, iar neprezentarea sa la examinarea litigiului și nedepunerea referinței sunt datorate exclusiv supraîncărcării subsemnatului ca urmare a litigiilor sale internaționale în curs cu Kazahstanul și cel recent finalizat cu Vitol FSU B.V., invocând în acest și înscrisurile anexate la cererea de apel de către SA „Ascom-Grup”, în contextul că reținerile salariale ale reclamantului-recurent se datorează nu din vina angajatorului, ci din cauza unor circumstanțe care nu-i pot fi imputate apelantei-intimate.

Continuând verificarea și analiza circumstanțelor cauzei, prin prisma prevederilor legale, argumentelor recursului și celor din referință, Colegiul consideră oportun de a indica că, instanța de apel având împuternicirea de a face analiza hotărârii pronunțate de instanța de fond atât sub aspectul nelegalității, cât și al netemeinicii, în urma aprecierii probelor și a interpretării faptelor, poate stabili o altă situație de fapt decât cea reținută de prima instanță.

Astfel, instanța de apel este datoare să verifice, în limitele cererii de apel, stabilirea situației de fapt și aplicarea legii de către prima instanță, având posibilitatea de completare a probelor administrate de prima instanță, precum și administrarea probelor noi propuse, în condițiile art. 372 alin. (1) Cod de procedură civilă, dacă sunt necesare pentru soluționarea cauzei.

În speță, însă se atestă că, contrar prevederilor art. 364 alin. (3) Cod de procedură civilă, potrivit cărora înscrisurile alăturate, redactate într-o limbă străină se depun în traducere, certificată în modul stabilit de lege, având în vedere că, la caz, majoritatea înscrisurilor au fost prezentate în limbi străine, instanța de apel, fără a le aprecia și a le analiza în modul corespunzător, a reținut că probele prezentate de către apelanta SA „Ascom-Grup”, în instanța de apel, sunt de natură să demonstreze imposibilitatea prezentării actelor (probelor) în cadrul instanței de fond, dat fiind faptul că neprezentarea sa la examinarea litigiului și nedepunerea referinței, sunt datorate exclusiv supraîncărcării subsemnatului ca urmare a litigiilor sale internaționale, și astfel, SA „Ascom-Grup” nu a promovat vreun comportament fără diligență, iar reținerile salariale se datorează respectiv nu din vina angajatorului.

Realmente, analizând criticile invocate asupra temeiniciei deciziei recurate, Colegiul consideră că acestea sunt întemeiate, ori soluția instanței de apel în speță este eronată, adoptată cu încălcarea normelor de drept material și procedural, care afectează legalitatea deciziei contestate și însuși conținutul unui proces echitabil.

În susținerea concluziei date, Colegiul reține că, conform art. 383 alin.(1) din Codul de procedură civilă, după explicațiile participanților la proces, instanța de apel verifică probele din dosar și cele prezentate suplimentar de acestea. Procedura de administrare a probelor în instanță de apel este similară celei din primă instanță.

Prin prisma art.6 CEDO și art. 241 Cod de procedură civilă, întru asigurarea legalității și temeiniciei hotărârii, instanțele de judecată au obligația de a-și motiva hotărârile, care trebuie să cuprindă circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, răspunsuri la argumentele părților și legile de care s-a călăuzit instanța.

Astfel, instanța de recurs consideră abuzive constatările instanței de apel, precum că instanța de fond ilegal a calculat și a dispus plata sumelor procentuale pentru perioada 01.03.2015-02.01.2018, în mărime de 153694,78 de lei, invocând în acest niște înscrisuri din care chipurile nu se prezumă culpa SA „Ascom-Grup”, și că aceasta ar fi fost în imposibilitate să achite plățile salariale la timp din cauza blocării activității acesteia, or, înscrisurile respective atestă doar despre aflarea acesteia în cadrul unor litigii internaționale, însă nicidecum nu atestă despre blocarea totală sau sistarea activității acesteia din care motive apelanta-intimată ar fi fost în imposibilitate să achite plățile salariale la timp din motive ce nu-i pot fi imputate, și că ar fi întreprins oricare măsuri întru executarea prevederilor contractului de muncă, în așa fel, asigurând respectarea dreptul constituțional al salariatului la remunerarea muncii sale, la caz, al reclamantului-recurent Sergiu Chiperi.

Totodată, potrivit dispozițiilor art. 330 alin. (1) lit. e) Codul muncii, angajatorul este obligat să compenseze persoanei salariul pe care aceasta nu l-a primit, în toate cazurile privării ilegale de posibilitatea de a munci. Această obligație survine, în particular, în caz de reținere a plății salariului.

Conform alin. (2) al normei indicate, în caz de reținere, din vina angajatorului, a salariului (art.142), a indemnizației de concediu (art.117), a plăților în caz de eliberare

(art.143) sau a altor plăți (art.123, 124, 127, 139, 186, art.225 alin.(8) etc.) convenite salariatului, acestuia i se plătesc suplimentar, pentru fiecare zi de întârziere, 0,1 la sută din suma neplătită în termen (după modificări 0,3).

Respectiv, în condițiile descrise, instanța de apel urma să verifice legalitatea hotărârii contestate sub aspectul dacă concluziile primei instanțe expuse în hotărâre sunt în corespundere cu circumstanțele cauzei, bazate pe aprecierea și analiza obiectivă și multaspectrală a tuturor probelor prezente la dosar, iar acțiunile instanței, la acea fază a procesului, sunt în conformitate cu prevederile legale ce guvernează prezentul litigiu. Or, în speță, concluziile care au stat la baza soluției instanței de apel nu și-au găsit confirmare în instanța de recurs, iar de către SA „Ascom-Grup” nu au fost prezentate probe pertinente, verosimile și concludente care să confirme cu certitudine că lipsește culpa acesteia pentru angajarea răspunderii patrimoniale din cauza reținerii plății salariului a reclamantului-recurent, nefiind adus în fața instanței niciun argument plauzibil în acest sens.

În conformitate cu art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu art. 117 alin. (1) Cod de procedură civilă, probele sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

Astfel, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul în cauză ca fiind întemeiat și care urmează a fi admis, ori instanța de judecată ierarhic inferioară a soluționat greșit litigiul și a examinat cauza într-un mod arbitrar.

Din aceste raționamente, Colegiul consideră concluziile instanței de apel ca fiind eronate, dictate de aplicarea eronată a normelor de drept material și aprecierea arbitrară a materialelor cauzei, motiv pentru care decizia Curții de Apel Chișinău din 26 septembrie 2019 urmează a fi casată, iar hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 noiembrie 2018 urmează a fi menținută, ca fiind adoptată ca urmare a elucidării corecte a tuturor circumstanțelor cauzei, în corespundere cu normele de drept material și procedural.

Criticile invocate de intimată în referință nu pot fi reținute de Colegiu întru respingerea cererii de recurs, dat fiind faptul că acestea poartă un caracter iluzoriu, iar abordarea acesteia nu vine să confirme propriile obiecții.

Aspectele menționate conduc la concluzia că procedura desfășurată în instanța de apel nu corespunde exigențelor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar modalitatea în care a fost examinată cauza în ordine de apel nu poate echivala cu soluționare efectivă a cauzei, astfel, fiind impusă casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Reieșind din cele expuse, în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Sergiu Chiperi, reprezentat de avocatul Andrei Cebotari.

Se casează decizia din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 15 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Sergiu Chiperi către SA „Ascom-Grup” cu privire la încasarea salariului, a prejudiciului și a cheltuielilor pentru asistență juridică.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu